

ISSN 0027-8084

УДК 808.61./62

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

НАШ ЈЕЗИК

L/2

БЕОГРАД
2019

НАШ ЈЕЗИК

ИЗДАЈЕ

ЛИНГВИСТИЧКО ДРУШТВО у БЕОГРАДУ

УРЕЂУЈЕ

БОДИСВАН ПЕТРОВИЋ

ГОДИНА I СВЕСКА I

БЕОГРАД

1932

НАШ ЈЕЗИК

Л СВ. 2

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР

др Рајна ДРАГИЋЕВИЋ, др Јелена ЈОВАНОВИЋ СИМИЋ,
др Весна ЛОМПАР, др Драгана МРШЕВИЋ РАДОВИЋ,
др Марина НИКОЛИЋ, др Мирослав НИКОЛИЋ,
др Борђе ОТАШЕВИЋ, др Милица РАДОВИЋ ТЕШИЋ,
др Стана РИСТИЋ, др Марина СПАСОЈЕВИЋ,
др Срето ТАНАСИЋ

Уредник
др СРЕТО ТАНАСИЋ

Секретар
др Марина Спасојевић

Ову свеску *Нашег језика* приредиле су
др Марина Николић и др Марина Спасојевић.

Рецензенти
др Марина Николић, др Владан Јовановић,
др Марина Спасојевић, др Срето Танасић

Према мишљењу Министарства за науку, технологију и развој Републике Србије
бр. 413-00-1715/2001-01 ова публикација је од посебног интереса за науку.

НАШ ЈЕЗИК, часопис за српски књижевни језик, покренуло је 1932. г. Лингвистичко друштво у Београду, на челу са Александром Белићем, који је уредио седам књига предратне серије, као и девет књига и први двоброј десете књиге у новој, послератној серији часописа. Од 1960. до 1975. г. (књ. X/3–XXI/1–2) уредник часописа био је Михаило Стевановић, а у периоду од 1975. до 1996. г. (књ. XXI/3–XXX) Митар Пешикан. Часопис је од 1996. до 2005. г. (књ. XXXI–XXXVI) уређивао Мирослав Николић.

Наш језик излази у две годишње свеске, које чине једну књигу. Издаје га и прима рукописе Институт за српски језик САНУ, Кнез Михаилова 36, ел. пошта: isj@isj.sanu.ac.rs, nasjzikisjsanu@gmail.com.

Штампа Планета принт, Београд

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

81

НАШ језик / уредник Срето Танасић. – Год. 1, бр. 1 (1932/1933) – год. 8, бр. 1 (1941); Н.С. Књ. 1 (1949/1950)–. – Београд: Институт за српски језик САНУ, 1932/1933– (Београд, Планета принт).

Полугодишње
ISSN 0027-8084 = Наш језик
COBISS.SR-ID 615951

Проф. др Срето Танасић, дописни члан АНУРС

*Радове на с̄раницама овог броја
часо̄писа Наш језик колеге,
̄пријатељи и некадашњи с̄туденти
̄освећују ̄роф. др Сре̄ти Танасићу,
до̄исном члану АНУРС,
̄оводом седамдесе̄ година живо̄и
са искреним жељама за дугим живо̄ом
и не̄рекидним с̄варалаш̄вом*

НАШ ЈЕЗИК

Књига L

Св. 2 (2019)

САДРЖАЈ

Повод

- Седамдесет година живота др Срете Танасића – пола века љубави
према српскоме језику (МАРИНА Љ. СПАСОЈЕВИЋ) . . . 1–7
- Библиографија радова др Срете Танасића
(ВЕСНА Н. ЂОРЂЕВИЋ) 9–30

Срето Танасић у српској лингвистици

- Стандардизација српског језика и језичка култура у проучавањима
Срете Танасића (МАРИНА М. НИКОЛИЋ) 31–37
- Срето Танасић против језичких манипулација
(БИЉАНА С. САМАРЦИЋ) 39–47
- Значај Танасићевих истраживања за лексикографски третман
трпног глаголског придева у Речнику САНУ
(ЈОВАНА Б. ЈОВАНОВИЋ) 49–57

Акцентологија и фонологија

- Силазни акценти на непочетним слоговима ријечи у српском
књижевном језику (МИЛОРАД П. ДЕШИЋ) 59–64
- О прозодијским аспектима риме у српској поезији
(ДРАГА С. ЗЕЦ) 65–75
- Белићеви погледи на акценте и културу говора у часопису *Наш
језик* из данашње перспективе (АЛЕКСАНДРА Р. ЛОНЧАР
РАИЧЕВИЋ, МАРИНА С. ЈАЊИЋ) 77–85
- О неким спорним рефлексима *jaīa* (САЊА М. КУЉАНИН) 87–93

Морфологија и творба речи

- О архаизмима у српском језику, посебно граматичким
(ПРЕДРАГ Ј. ПИПЕР) 95–107

Прелазни карактер префиксоида у савременом српском језику (РАЈНА М. ДРАГИЋЕВИЋ)	109–116
Морфолошка средства којима се појачава или ослабљује значење мотивне речи у творби (нацрт за једну могућу морфологију градуабилности) (МИРЈАНА К. ИЛИЋ)	117–122
Статус лексеме <i>сам</i> у савременом српском језику (АНА М. ЈАЊУШЕВИЋ ОЛИВЕРИ)	123–129
Узвици у служби других врста речи у српском језику (ИВАНА В. ЛАЗИЋ-КОЊИК)	131–139
Експресивна вредност збирних именица које означавају етничке, националне, верске групе (ДРАГАНА Ј. ЦВИЈОВИЋ)	141–150
О могућим семантичким дистинкцијама глаголских именица у српском језику <i>јризнање</i> : <i>јризнавање</i> , <i>јридружијење</i> : <i>јридруживање</i> и сл. у контексту актуелне политике (МАРИНА Љ. СПАСОЈЕВИЋ)	151–159
Видско парњаштво и акционалност (префикс <i>за-</i>) (ВЕСНА Н. ЂОРЂЕВИЋ)	161–168

Синтакса и семантика

О двјема спорним конструкцијама у српском језику (<i>за</i> + инфини- тив и <i>за</i> + акузатив у значењу одређивања правца кретања) (БРАНИСЛАВ М. ОСТОЈИЋ)	169–176
Значење и контекст: неки проблеми око значења и употребе гла- голских личних облика (РАДОЈЕ Д. СИМИЋ, ЈЕЛЕНА Р. ЈОВАНОВИЋ СИМИЋ)	177–187
О реченицама са спојем <i>а</i> и <i>у</i> у везничкој позицији (МИЛОШ М. КОВАЧЕВИЋ)	189–196
Синтаксичке конструкције ‘ <i>глагол + ми се</i> ’ у српском језику (ДИМКА В. САВОВА)	197–204
О једној посебној контрафактивној конструкцији у српском језику (ЉУДМИЛА В. ПОПОВИЋ)	205–220
Синтакса и семантика предикатског израза <i>јјознајти (се)</i> (ВЛАДИСЛАВА Ж. РУЖИЋ)	221–236
О предлогу <i>јјоврх</i> (ДУШКА Б. КЛИКОВАЦ)	237–258
Синтакса и семантика предлога <i>јјри</i> (ИВАНА Н. АНТОНИЋ)	259–268
О српском глаголу <i>јјријти</i> (НАДА Л. АРСЕНИЈЕВИЋ)	269–280
Значењски ресурси функционалних глагола: на примеру предик- ката ‘ <i>сукобити се</i> ’ (МИЛИВОЈ Б. АЛАНОВИЋ)	281–288
Утицај полипрефиксације глагола на њихово синтаксичко окружење (МИЛИЦА Љ. СТОЈАНОВИЋ)	289–295
О (лексичко-граматичким) значењима глаголских речи (ИВАНА Р. ЈОВАНОВИЋ)	297–306

Негација као језичка категорија – општи осврт (ЈЕЛЕНА Л. ПЕТКОВИЋ)	307–314
Један тип безличних реченица у српском и руском (у контексту језичке слике света) (БИЉАНА Ж. МАРИЋ)	315–322
Асиндетске структуре с концесивним значењем у савременом српском језику (МИЈАНА Ч. КУБУРИЋ МАЦУРА)	323–334
О употреби израза <i>један/једно с другим</i> и <i>једна с другом</i> у српском језику (ИВАНА З. МИТИЋ)	335–342
Линеаризација протосоцијативних и псеудосоцијативних кон- струкција у српском језику (МАРИЈА М. ОПАЧИЋ)	343–351
Императив као маркер неочекиваности (ДРАГАНА М. КЕРКЕЗ) ..	353–359
Статус финалних реченица у <i>Зборницима закона и уредбених указа</i> из пете деценије 19. века (ЈЕЛЕНА М. ПАВЛОВИЋ ЈОВАНОВИЋ)	361–368

Лексикологија, лексикографија и терминологија

Рјечници као средство успостављања ауторитета (ДАНКО М. ШИПКА)	369–386
Слов'янска терминологија кінца ХХ – початку ХХІ століть у діалози традиційної та електронної бібліографії (ВІКТОРИЈА Л. ІВАЩЕНКО)	387–397
Нова лексика у области туризма у савременом српском језику (ЂОРЂЕ Р. ОТАШЕВИЋ)	399–408
Саобраћајна терминологија у савременом српском језику (ГОРДАНА Д. ДИМКОВИЋ ТЕЛЕБАКОВИЋ)	409–418
Винаверове крушке <i>крусиџуменка</i> и <i>бергамка</i> и ријеч-двјије по- водом њих (НЕЂО Г. ЈОШИЋ)	419–427
Називи за печурке у српским народним говорима (МАРИНА С. ЈУРИШИЋ, ЈЕЛЕНА Д. ЈАНКОВИЋ)	429–439
Турцизми у 20. тому Речника САНУ (МАРИЈА С. БИНЂИЋ) ..	441–448
Прилог опису семантике придева <i>йразан</i> (НАТАША М. МИЛАНОВ)	449–456
Једно запажање о прилогу <i>вуковски</i> у српском језику (ИРЕНА Р. ЦВЕТКОВИЋ ТЕОФИЛОВИЋ)	457–463

Стилистика

Превођење као креативни и лингвистички изазов у савременом српском језику (НЕНАД Б. ВУКОВИЋ)	465–471
О стилистичким особинама Андрићева наратива у роману <i>На Дрини ћуџрија</i> (ГАЛИНА Г. ТЈАПКО)	473–485
Заграде у Андрићевим романима (БРАНКО Ђ. ТОШОВИЋ)	487–494

Суфикси <i>-ица</i> и <i>-ка</i> у језику Петра Кочића (ДРАГО В. ТЕШАНОВИЋ, ДРАГАНА Д. ЛАЗИЋ)	495–506
Индивидуална лексика у дјелу Исидоре Секулић (творбено- -семантичке одлике именица) (ВЕСЕЛИНА В. ЂУРКИН)	507–520
„Унутрашњост“ поетонима <i>Тигар</i> Бранка Топића (МИРЈАНА Н. СТОЈИСАВЉЕВИЋ)	521–527
(Не)референцијалност антецедента релативних клауза у песми „Он“ Сунчице Денић (ТАЊА З. РУСИМОВИЋ)	529–540

Прагматика

О пружању утехе саговорнику у говору свакодневне комуникације (БОЈАНА С. МИЛОСАВЉЕВИЋ)	541–550
Реторичка структурална теорија и реализација елементарних јединица дискурса на примеру онлајн коментара у српском и руском језику (РАДОСЛАВА М. ТРНАВАЦ)	551–570

Дијалектологија

О једној старој падежној конструкцији у говору источnobосан- ских Ера – генитив издвајања из скупине (СЛОБОДАН Н. РЕМЕТИЋ)	571–576
Третман полисемије и хомонимије у дијалекатским речницима (МАРТА Ж. БЈЕЛЕТИЋ)	577–585
Језичке крхотине и дијалекатски речник (НЕДЕЉКО Р. БОГДАНОВИЋ)	587–593
Говори Црне Горе у основици српског књижевног језика (МИОДРАГ В. ЈОВАНОВИЋ)	595–603
Западнобоснијска диалектна лексика в общесербском контек- сте (на примере говора Манячи) (ЕКАТЕРИНА И. ЯКУШКИНА)	605–613
Неке позајмљенице у коларској терминологији говора Карашева (МИХАЈ Н. РАДАН, МИЉАНА-РАДМИЛА М. УСКАТУ)	615–626
О акценту као прилогу очувању дијалекта (ЈОРДАНА С. МАРКОВИЋ)	627–636
Репартиција рефлекса вокалног <i>л</i> у говорима Лужнице и Пирота (ЉУБИСАВ Н. ЋИРИЋ)	637–644
Рефлекси финалног <i>л</i> у лексеми <i>заова</i> у говорима призренско- -тимочке дијалекатске зоне (АНА Р. САВИЋ-ГРУЈИЋ)	645–653
Вокалске редукције у говору Бастаса (ДРАГОМИР В. КОЗОМАРА)	655–662
О приступима у досадашњим истраживањима синтаксе падежа у херцеговачко-крајишким говорима (ЗОРАН М. СИМИЋ)	663–677

Циљне (намерне, финалне) реченице у сиринићком говору (РАДИВОЈЕ М. МЛАДЕНОВИЋ, БОЈАНА М. ВЕЉОВИЋ)	679–685
Вербализација концепта <i>здравље</i> у тимочко-лужничким говорима (ТАЊА З. МИЛОСАВЉЕВИЋ)	687–694

Ономастика

Marginalia onomastyczne (ZUZANNA V. TOPOLINSKA)	695–698
О релационим микропонимима у Рађевини (МИРЈАНА С. ПЕТРОВИЋ-САВИЋ)	699–705
Прилог реконструкцији ојконима <i>Вогошћа</i> (ЈЕЛЕНА В. ЈАЊИЋ)	707–714

Социolingвистика

Linguistic Ideology and the Art of Re-Edition on the Second Edition of Ioann Rajić's <i>History of Various Slavic Peoples</i> (1823) (МОТОКИ У. НОМАЧИ)	715–725
Знање студената о ауторству наших правописа (ВЕЉКО Ж. БРБОРИЋ)	727–735
Стандардни и матерњи језик из другачије перспективе (НАТАША Б. КИШ)	737–744
О уништеном писаном наслеђу на Косову и Метохији (на при- меру сачуваног дела једне породичне архиве) (МИТРА М. РЕЉИЋ)	745–752

Лингвокултурологија

Сложенице са именицом <i>вода</i> у српским народним говорима и српској култури (СОФИЈА Р. МИЛОРАДОВИЋ, ВЛАДАН З. ЈОВАНОВИЋ)	753–763
„Богатство“ – конвенционални суд у систему вредности у срп- ском језику и култури (НАТАША С. ВУЛОВИЋ)	765–772
Стереотип о Ери (ДАНИЈЕЛА С. СТАНИЋ)	773–781

Граматографија

Српско-рускословенски међуодноси у српским граматикама рускословенског језика прве половине 19. века (НАЈДА И. ИВАНОВА)	783–790
<i>Србска Грамаџика за гимназијалну младежъ Княжесѣтва Срѣје</i> Владимира Вујића (1856) (МИЛОШ Ђ. ОКУКА)	791–802

Библиографија

Преглед библиографија објављених у часопису <i>Наш језик</i> (АНА В. ГОЛУБОВИЋ)	803–811
--	---------

П о в о д

СЕДАМДЕСЕТ ГОДИНА ЖИВОТА ДР СРЕТЕ ТАНАСИЋА – ПОЛА ВЕКА ЉУБАВИ ПРЕМА СРПСКОМЕ ЈЕЗИКУ

Вишедеценијско научно и педагошко деловање др Срете Танасића у области српског језика, као и његов прилежан и предан рад на пољу неговања српског језика и писма, подстакло је Уређивачки одбор часописа *Наш језик* да поводом седамдесетогодишњице његовог живота странице овога броја попуни у част слављеника. Многобројни чланови лингвистичке научне заједнице окупљене око проучавања српског језика, али и других словенских језика, код нас и у иностранству, свесрдно су се одазвали својим прилозима поводом јубилеја др Срете Танасића. Плодотворно бављење српским језиком др Срето Танасић започео је опредељењем за студије српског језика и књижевности пре пола века, па је и то повод да се сагледа његов вишестрани допринос у србистици и славистици.

Др Срето Танасић¹ рођен је 27. јуна 1949. године у Подновљу (општина Добој). У родном месту стекао је основно образовање, а средњошколско у Дервенти, завршивши учитељску школу, што га је донекле усмерило и на избор студија везан за педагошку делатност. Филозофски факултет у Сарајеву, Групу за српскохрватски језик и историју југословенских књижевности уписао је октобра 1969. године, где је у року дипломирао септембра 1973. године, први у генерацији. Одбранио је дипломски рад из језика, и то код знаменитог професора – академика Јована Вуковића, а чланови комисије били су проф. др Светозар Марковића и доц. др Ксенија Милошевић.² На истом факултету, као запажен студент, уписао је постдипломске студије из језика, заправо уписали су га академик Вуковић и његова наследница проф.

¹ Биографске податке за овај текст црпи смо из књиге Милош Јевтић, *Разумевање језика: разговори са Срејом Танасићем*, Београд: НМ Либрис, 2017 (Колекције *Одговори*, књ. 12).

² То је био тзв. А дипломски, а из књижевности – Б дипломски положио је после треће године, тј. годину дана раније.

др Ксенија Милошевић. На област Танасићевог научног интересовања и усавршавања највише је, уз академика Вуковића, утицала проф. др Ксенија Милошевић, под чијим је менторством радио магистарски рад, а потом по њеном предлогу пријавио и започео рад на докторској дисертацији. Прерани одлазак ју је, нажалост, спречио и да до краја води ову тезу. Синтакса савременог српског језика, на првом месту синтакса глагола, била је у жижи научног интересовања С. Танасића приликом израде обе тезе. Магистарску тезу *Пасивне конструкције у савременом српскохрватском језику и њихова семантичка анализа (на материјалу дневне штампе)* одбранио је 1980. године, а докторску дисертацију под насловом *Презент у савременом српскохрватском језику* одбранио је 1991. године на Филозофском факултету Универзитета у Сарајеву.

Тек свршени студент Срето Танасић запослио се у Институту за језик у Сарајеву као асистент приправник 1. новембра 1973. године, где је касније био у звању асистента и научног сарадника. Значај за његово научно и стручно усавршавање свакако је имао боравак на Универзитету „Ломоносов“ у Москви школске 1975/76. године, када је као лектор предавао српскохрватски језик. Његову научну каријеру у Сарајеву прекинуо је грађански рат у Босни и Херцеговини. Са породицом је 1992. године прешао у Србију, најпре у Горњи Милановац, а потом у Београд, трудећи се све време да у тим немилим тренуцима одржи контакт са струком. Референце из Сарајева, „школа“ из које је поникао и спремност да се прихвати сваког задатка везаног за струку омогућили су му да се укључи у научне и стручне токове у новој средини.

По доласку у Београд могу се пратити две основне линије по којима је узростала научна каријера др Срете Танасића – једна се везује за рад у Институту за српски језик САНУ, а друга за универзитетски наставни рад, најпре, на Департману за српски језик Филозофског факултета у Нишу, а доције и на другим факултетима. У обе ове установе дошао је до највиших звања. Избором у звање научни сарадник 1994. године започиње и његов стални радни однос у Институту за српски језик САНУ, који и сматра својом матичном кућом и за који је у највећој мери и везано његово деловање. Уследило је звање виши научни сарадник 1998. године, а звање научни саветник 2005. године. Од 2009. године др Срето Танасић је руководио пројекта *Опис и стандардизација савременог српског језика*, основаног 2005. године. Такорећи више од једне деценије био је на челу Института за српски језик САНУ. Био је, најпре, заменик директора од маја 2004. године, а од маја 2006. вршилац дужности директора Института до децембра

2010. године, када је изабран за директора Института за српски језик САНУ. Нови мандат му је поверен у децембру 2014, када је опет изабран на исту функцију. Био је директор све до одласка у пензију – 27. јуна 2016. године.

На Филозофском факултету Универзитета у Нишу, где је у звање доцента изабран 1993. године, у звање ванредног професора 2001, а у звање редовног професора 2008. године, предавао је више предмета из области савременог српског језика – синтаксу, стилистику и норму. Ипак, звање редовног професора стекао је као професор на предмету Синтакса савременог српског језика. Радио је као хонорарни наставник на овом факултету до 1. октобра 2016. године. Универзитетска делатност др Срете Танасића везује се и за наставу на Филозофском потоњем Филолошком факултету у Бањој Луци, где је од 1996. до 2011. године био хонорарни професор за савремени српски језик. Поред поменутог лекторског искуства из сарајевских дана на Универзитету „Ломоносов“ у Москви, октобра 2008. године и новембра 2013. године др Срето Танасић, сада као професор и научни саветник, обрео се у овој престижној установи, где је по позиву држао предавања из савременог српског језика.

За дописног члана АНУРС изабран је 21. децембра 2018. године.

Улога др Срете Танасића не огледа се само у изградњи школског наставничког кадра кроз основне студије и дипломске испите на факултетима на којима је предавао већ и у стварању наставно-научног кадра и на другим универзитетима и у Институту за српски језик САНУ. Био је члан комисија за одбрану преко четрдесет магистарских и докторских дисертација на универзитетима у Београду, Новом Саду, Крагујевцу, Косовској Митровици, Бањој Луци и Источном Сарајеву, те члан комисија у овим високошколским установама за изборе у наставничка звања, а у Институту је био члан или председник већег броја комисија за изборе у научна звања. У време док је био на челу Института за српски језик САНУ кадровска структура се знатно подмладила и ојачала новим докторима наука, а у том духу се и касније наставило.

Др Срето Танасић је активни посленик у научном, стручном и просветном животу у сваком погледу. Сарадник је у уредништвима више научних и стручних гласила. Пре свега, члан је уређивачког одбора и главни уредник (од 2005) часописа за савремени српски језик и језичку културу *Наш језик*. Такође има учешће и у редакцијама часописа *Јужнословенски филолог* (чији је секретар био), *Славистиџка* и *Задужбина*, из Београда, *Годишњак за језик и књижевност* Филозофског факултета у Нишу, *Исходниџа*, у издању Западног универзи-

тета у Темишвару и Филозофског факултета у Нишу, те члан редакције часописа *Хришћанска мисао* из Београда.

Био је члан, као и председник, организационих одбора великог броја домаћих и међународних научних скупова који су се одржавали у САНУ, Институту за српски језик САНУ, Матици српској, Филозофском факултету у Нишу, Филолошком у Београду (често под окриљем Славистичког друштва Србије) итд. Такође је био члан Програмског одбора 16. Међународног конгреса слависта у Београду 2018. године. Уредио је више књига и зборника из области језика, од којих су многе и потекле са скупова које је организовао: *Шездесет година Инстџитиуџа за срџски језик САНУ. Зборник радова I*, Београд: Институт за српски језик САНУ, 2007; *Шездесет година Инстџитиуџа за срџски језик САНУ. Зборник радова II*, Београд: Институт за српски језик САНУ, 2007; *Зборник радова Инстџитиуџа за срџски језик САНУ I. Посвећено др Драгу Ђуџићу џоводом 75-годишњице живоџа*, Београд: Институт за српски језик САНУ, 2008; *Грамаџика и лексика у словенским језицима. Зборник радова с међународног симџозијума*, Нови Сад: Матица српска – Београд: Институт за српски језик САНУ, 2011; В. П. Гудков, *Грамматические очерки / Грамаџички огледи*, са Јекатерином Јакушкином, Београд: Славистичко друштво Србије, 2013; *Зборник радова Инстџитиуџа за срџски језик САНУ II. Срџски језик и акџуелна џиџања језичке џолиџике*, Београд: Институт за српски језик САНУ, 2014; *Зборник радова Инстџитиуџа за срџски језик САНУ III. Срџски језик и акџуелна џиџања језичког нормирања*, Београд: Институт за српски језик САНУ, 2016; *Одлуке Одбора за сџандардизацију срџског језика. Поводом двадесет година од оснивања*, са Вељком Брборићем, Јованом Вуксановићем и Миланом Тасићем, Београд: НМ Либрис, Одбор за стандардизацију српског језика, 2017. Рецензирао је неколико зборника и монографија домаћег и међународног карактера, као и велики број радова не само за часописе и зборнике у чијим је уредништвима већ и за друге публикације у чијим се садржајима налазе радови везани за области његовог проучавања. Такође је сарадник САНУ и АНУРС на изради *Срџског дијалекџолошког аџласа*. Учествовао је с рефератом на великом броју домаћих и међународних научних конференција, међу којима су најпрестижнији 15. Међународни конгрес слависта у Минску 2013. године и 16. Међународни конгрес слависта у Београду 2018. године.

Др Срето Танасић учествује у раду бројних научних и стручних тела. Члан је Одбора за језик АНУРС, члан Комисије за језик и књижевност АНУРС за израду *Енциклопедије Републике Срџске*, потпредседник Славистичког друштва Србије. И у раду Матице српске у

Новом Саду има значајних задужења као стални члан, потом као члан њеног Одбора за књижевност и језик, те члан њене комисије за доделу награде за допринос српској језичкој култури. Члан је Одбора за награду „Павле и Милка Ивић“, члан Управног одбора Задужбине Иве Андрића, члан Вукове задужбине у Београду. Био је члан Матичног научног одбора за језик и књижевност Министарства за науку Републике Србије у два мандата.

Председник Одбора за стандардизацију српског језика др Срето Танасић постао је 12. децембра 2017. године. Иначе је био дугогодишњи члан Одбора и једно време потпредседник, те члан Одборове Комисије за синтаксу и Комисије за односе са јавношћу и решавање неодложних питања тзв. Малог одбора. Његово дотадашње искуство у раду Одбора, затим у науци и настави, организовању научног живота и популаризацији науке, свакако су допринели томе да може стати на чело највишег саветодавног стручног тела за српски језик, које делује више од две деценије.

За прилежан петодеценијски рад, осим радних признања у виду руководећих обавеза, нису изостале ни награде и захвалнице. Др Срето Танасић је 2004. године добио награду Министарства науке Републике Србије за научни рад, а 2006. награду „Павле Ивић“ за 2005. годину за *Синтаксу савременога српског језика. Простиа реченица*, као коаутор књиге, Захвалницу Филозофског факултета Универзитета у Источном Сарајеву 27. маја 2008, Повељу захвалности Филолошког факултета Универзитета у Београду 6. октобра 2015, Повељу почасног члана Славистичког друштва Србије за посебан допринос раду Друштва 3. фебруара 2018. и признање „Културни образац“ од Министарства културе и информисања Републике Србије 2019. године.

О резултатима научноистраживачког и стручног рада др Срете Танасића најверније сведочи библиографија.³ Са више од 250 јединица, она говори о плодносном раду на пољу изучавања српског језика, али и о вишеструким интересовањима и способностима које је аутор показао кроз оригинална истраживања, синтезе, приказе, осврте, рецензије, енциклопедијске јединице, библиографије, преводе са руског (научне и литерарне) и др. Несумњиво, централно место у научном опусу др Срете Танасића заузима синтакса савременога српског језика, што су наговестиле и његова магистарска и докторска теза. Међутим, аутор је окренут и темама из савременог српског стандардног језика и језичке културе, питањима стандардног језика, језичке политике и језичког

³ В. у наставку овог текста: Весна Ђорђевић, Библиографија радова др Срете Танасића.

планирања, стилистике, дијалектологије ијекавских говора БиХ – синтаксе и лексике, те улози појединих часописа, дела и лингвиста у развоју науке о српском језику итд.

Међу монографијама налази се шест ауторских (*Презенџ у савременом српском језику*, 1996; *Синџаксичке џеме*, 2005, 2009; *Из синџаксе српске реченице*, 2012; *Синџакса џасива у савременом српском језику*, 2014 и *Из синџаксе и семанџике српског језика*, 2019), затим поглавља *Синџакса глагола* односно *Асиндеџске реченице* у коауторским књигама *Синџакса савременог српског језика. Просџа реченица* (2005) и *Синџакса сложене реченице у савременом српском језику* (2018), те књига *Разумевање језика: разговори са Среџом Танасиџем* (из колекције *Одговори* Милоша Јевџиџа).

Монографија произашла из текста докторске дисертације *Презенџ у савременом српском језику*, у едицији „Библиотека Јужнословенског филолога“, представља промену у приступу синтакси глаголских облика у српском језику. У овој књизи аутор је доградио Белиџев методолошки приступ индикатива и релатива укључивањем теорије референцијалности/нереференцијалности, чиме су правазиџене одреџене тешкоџе у тумачењу глаголских облика. Позитивна рецепција ове књиге у србистици и славистици допринела је ширењу приступа др Срете Танасиџа и отворила је пут за поглавље о глаголским облицима у великој *Синџакси* 2005. године. Ово поглавље је данас основна литература на скоро свим србистичким катедрама. Допринос др Срете Танасиџа синтакси од првих научних истраживања огледа се и у осветљавању проблематике пасива у српском језику. Приступ теми се заснива на учењу (одрживом до данас) петроградске школе о глаголској дијатези, те на учењима о референцијалности/нереференцијалности глаголске радње. Радови из ауторовог вишедеценијског бављења овом проблематиком, са изменама и допунама, као и они написани за ту прилику, обједињени су у књизи *Синџакса џасива у савременом српском језику*. Осим пасивом и синтаксом глаголских облика, др Срето Танасиџ бави се и синтаксом реченице и синтаксом предлошко-падежних конструкција. Неизоставно, све посматране појаве тумачи и из семантичког угла.

Битан сегмент у научном опусу др Срете Танасиџа заузимају теме из области функционисања српског језика у време српско-хрватског језичког заједништва и после његовог расцепа, првенствено на простору БиХ. Поред научних радова у којима осветљава језичку ситуацију од половине XX века до данас, знатан допринос спознању тамошњих лингвистичких и ванлингвистичких прилика доноси књига разговора са М. Јевџиџем *Разумевање језика*. Ова књига представља документарно

штиво, које многоструко надмашује аутобиографске реминисценције на школовање и младост нашег истакнутог србисте. Књига је сведочанство о једном времену, о механизму по ком је функционисала једна држава, једна република, па и језик у њој, како се водила језичка политика у БиХ, ко су биле кључне личности у томе итд.⁴ У својим разговорима са Милошем Јевтићем др Срето Танасић домишљато дочарава и завичај, и Сарајево, и Москву и Петроград, али исто тако реалистично преноси и какав је био живот у време распада СФРЈ. Скромно, али поступно и аналитички, вођен Јевтићевим питањима, скицира степенице србистике и славистике којима се пео и по којима се и сада стамено креће. Занимљиво је подсећање на то како се некада „шиљило“ научно перо – од коректура зборника, писања приказа, израде библиографија, па до првог научног рада пут једног асистента био је вишегодишњи.

Др Срето Танасић је имао и бројне јавне наступе на радију и телевизији говорећи и пишући на страницама дневних листова и недељника о српском језику и ћирилици, увек инсистирајући на очувању њеног примата, о неговању језичке културе, о неопходности побољшања статуса српског језика у школству и друштву уопште. Такође је на те теме држао и бројна предавања, учествовао на трибинама итд.

Својим истраживањима заснованим на релевантној грађи и уз примену теоријско-методолошких приступа који су неретко били нови у српској лингвистици или у испитивању неке појаве у српском језику, др Срето Танасић је обезбедио себи угледно место у науци о српском језику и славистици. О његовој сарадњи са бројним страним славистима и угледу међу њима сведоче и имена приложника у овом броју. Његова агилност и активност на свим пољима организовања научног и стручног србистичког живота допринела је његовом угледу и међу српским научницима (а не само србистима) и широм јавности.

Читајући радове који испуњавају овај број часописа *Наш језик*, на уму свакако треба имати, с једне стране, научно и педагошко деловање др Срете Танасића, а с друге стране, јубилеј нашег часописа, чије је педесето годиште управо пред нама. Слављеницима приносимо лепе жеље за успехом и трајањем.

Марина Љ. Сјасојевић

⁴ Истакнути професори и асистенти из времена студија др Срете Танасића, осим академика Јована Вуковића и Ксеније Милошевић, били су Светозар Марковић, Бранко Милановић, Херга Куна, Богдан Ј. Дабић, Малик И. Мулић, Милош Окука, Новица Петковић, Никола и Светозар Кољевић, Славко Леовац, Зденко Лешић, Љубомир Зуковић, Радован Вучковић, Бранко Летић, Драгиша Живковић, Меша Селимовић. Многи од њих своје каријере наставили су у Србији, а неки у иностранству.